

910705-1

Kdysi (v článku *O pravdě v umění a ve filosofii*) jsem napsal, že „pravdivost není trvalou kvalitou samotného díla“, „ale je spojena s jeho živostí, oživeností – ať ze strany tvůrce nebo ze strany toho, kdo dílo přijímá“. A pak jsem dodal: „Dílo se pravdivým vždy znovu stává (nebo nestává) souběžně s tím, jak je prožíváno, vytvářeno a dotvářeno, oživováno.“ Toto chápání nám poskytuje klíč k mnoha fenoménům, o něž bývaly a dosud jsou vedeny spory, a také k mnoha omylům, které jako takové ještě ani nebyly rozpoznány. Především však otvírá cestu k pochopení „nepředmětnosti“ samotné pravdy, která nikdy do žádné předmětné podoby nepřechází. To má své důsledky také pro teologii. Tak např. Písmo není vtělená pravda, nýbrž významný relikť určitých tradic, připomínajících kdysi se udávší zjevení, tj. kdysi nastalou událost vyjevení a uskutečnění pravdy (jako „toho pravého“). Z pravdy samotné v onom reliktu nezůstává nic, ale relikť sám je stopou a znamením, které je možno dešifrovat resp. znovu interpretovat a tak oživit a doplnit ad integrum. Ovšem jedna věc je důležitá: je to možno provést za jedné základní podmínky, jejíž splnění není nikdy v moci interpretujícího: uprostřed usilovného dešifrování a nejopravdovějšího a nejvěrnějšího interpretování se musí dostavit sama pravda, musí přijít a stát se hic et nunc, musí se přiznat k onomu pokusu a také k sobě, ke svému dřívějšímu zjevení. Nikdy nemůže člověk pravdu donutit, aby se k jeho pokusu o interpretaci přiznala; pravda je v tom ohledu vždycky kontingentní. Ale v jiném ohledu kontingentní není: pravda se nemůže nepřiznat k sobě samotné, když už se dostaví a vyjeví. Může jen mlčet, ale nemůže se dostat do rozporu se sebou samotnou.

(5. 7. 1991)